

Leerstijlen van Kolb toepassen in musea

David A. Kolb is een Amerikaanse leer- en organisatiepsycholoog die zich heeft verdiept in het leerproces van volwassenen. Het geeft ons inzicht in verschillende manieren van leren die terug te leiden zijn tot vier verschillende leerstijlen.¹ Ook brengt hij de leeromgeving in kaart – welke leeromgeving past bij welke leerstijl. Zo kunnen we ons een beeld vormen van de eisen die een museumbezoeker stelt aan een informele leeromgeving.

Kolb gaat ervan uit dat leren een cyclisch proces is. Elk mens doorloopt daarbij dezelfde fasen, alleen de volgorde waarin dat gebeurt, de plaats waar men het leerproces start, is verschillend. Hij gaat uit van twee tegenstellingen die de basis vormen van zijn cirkel.

1. **Kennen versus weten**

Kennen is een ervaring met iets, deze ervaring is persoonlijk en niet over te brengen op een ander, bijv. de smaak of geur van iets. Het is de unieke persoonlijke constructie van een ervaring.

Weten is in het bezit zijn van de waarheid, uit te drukken in taal en daardoor over te dragen op anderen, bijv. wetenschappelijke feiten. Het is de feitenkennis die bestaat als onzichtbare grootheid buiten de mensen om.

2. **Introvert versus extravert**

Introvert, naar binnen gericht. Het verwerven en verwerken van kennis komt van binnenuit, door concentratie en reflectie.

Extravert, naar buiten, op de omgeving gericht. Kennis wordt buiten de persoon gehaald door te experimenteren en te handelen.

Uit deze dimensies van het leerproces zijn vier leeractiviteiten te halen:

1. concrete ervaring (kennen)
2. reflectief observeren (introvert)
3. abstract conceptualiseren (weten)
4. actief experimenteren (extravert).

Dit levert een cyclisch proces op. De concrete ervaring is een uniek kenmerk van een museum. Een reden voor museumbezoek kan zijn dat daar een bepaalde concrete ervaring is op te doen, bijvoorbeeld het zien van het echte schilderij, een ervaring die nergens anders plaats kan vinden.

In een ideale leersituatie doorloopt men alle fasen van de cirkel in een leerproces. De startfase verschilt per persoon. In de praktijk blijkt dat veel mensen niet verder komen dan hun eigen leerstijl en de rest van de cirkel niet doorlopen, je zou kunnen zeggen dat het leren dan eenzijdig blijft, alleen ervarend of alleen reflectief.

Bijvoorbeeld

Iemand wil een nieuwe videorecorder instellen, hoe deze persoon te werk gaat zegt iets over zijn leerstijl.

Persoon x pakt eerst de gebruiksaanwijzing, bestudeert deze grondig. Hij volgt de instructies uit de handleiding goed. Pas daarna drukt hij de knopjes in om de video in te stellen en hij doet het!

¹ Op de website van de museumvereniging is van alles te vinden over de leerstijlen van Kolb, <http://www.museumvereniging.nl>. Kijk bij producten en diensten / publicaties.

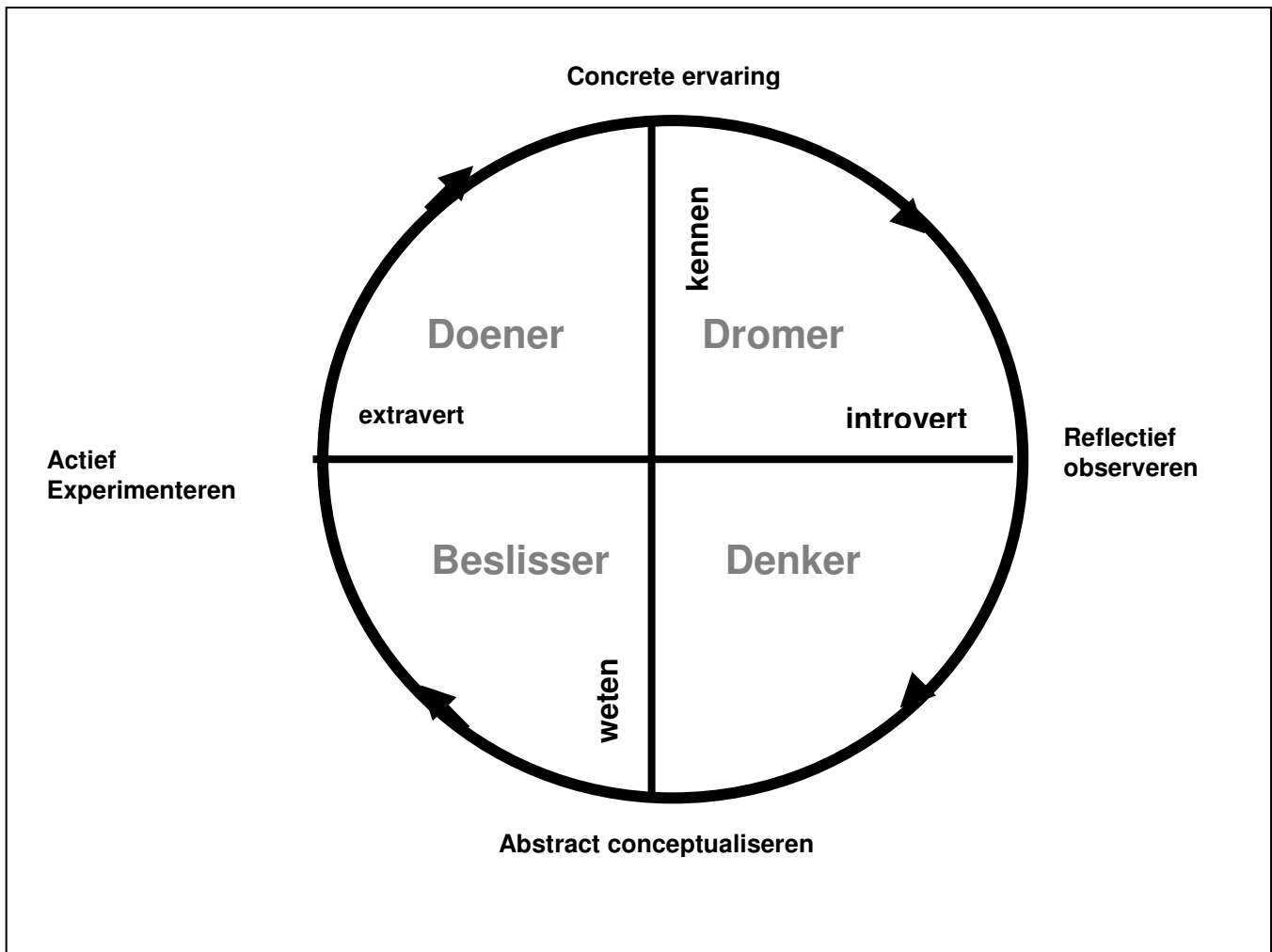
Op <http://www.123test.nl/leerstijl> kun je testen welke leerstijl jezelf gebruikt.

Gezien vanuit de leercyclus gaat deze persoon van reflectief observeren (kijken, denken) naar begrijpen (abstract conceptualiseren) naar actief experimenteren en vervolgens wordt de concrete ervaring opgedaan.

Persoon y laat de handleiding links liggen en probeert alle knoppen na elkaar of tegelijk uit. Zo ontdekt hij hoe het werkt. Het eindresultaat is hetzelfde, de video doet het.

Gezien vanuit de leercyclus stapt persoon y in bij actief experimenteren en gaat hij via de concrete ervaring, conclusies trekken (reflectief observeren en abstract conceptualiseren) om vervolgens de video te installeren.

Beide personen uit het voorbeeld krijgen hetzelfde probleem voorgeschoteld maar zij passen elk een andere oplossingsstrategie toe. De verschillen in het oplossen van taken zijn terug te voeren naar de vier verschillende stijlen: de dromer², de denker, de beslisser en de doener. Deze leerstijlen hangen nauw samen met de genoemde leeractiviteiten, hoe zie je in onderstaand figuur.

De vier leerstijlen

De leerstijl zegt iets over de manier waarop iemand bij voorkeur met een taak of een probleemstelling omgaat. Iemand heeft een voorkeur voor een bepaalde manier van handelen, maar het is niet zo dat hij altijd zo te werk gaat. Mensen zijn vrij per situatie hun houding te wijzigen.

² De dromer wordt ook wel aangeduid als 'bezinner'. Ik kies voor het gebruiken van de term 'dromer' die ik beter vind passen. Het gaat hier om een positieve waardering van het woord dromer die een bepaalde stijl van waarnemen aangeeft.

Onder invloed van de mensen waarmee je bent, of de indruk die een ruimte op je maakt, kun je op een andere manier dan je normaal zou doen met een voorwerp omgaan.

Dromen is een combinatie van concrete ervaring en reflectief observeren: kenmerk van de dromer is de waarneming (zien en horen). De dromer heeft een groot voorstellingsvermogen, ziet verschillende invalshoeken en zoekt naar redenen en persoonlijke betekenisgeving. De vraag '**waarom wel of niet**' staat centraal. Hij leert het beste door onderzoek en interactie.

Dromers voelen zich uitgedaagd bij interactieve werkvormen:

- kijken naar, denken en praten over activiteiten (waarnemen en reflecteren)
- verzamelen en onderzoeken van concrete informatie
- analyseren en brainstormen

De leerstijl is vooral toepasbaar bij het toe-eigenen van nieuwe ervaringen en het genereren van nieuwe ideeën.

Denken is een combinatie van reflectief observeren en abstract conceptualiseren: kenmerk van deze bezoeker is de herinnering (denken). De denker zoekt in het bijzonder naar informatie, feiten en begrippen die nodig zijn voor het conceptueel begrijpen van het onderwerp. De vraag '**wat is het**' staat centraal. Hij is vooral gericht op de achterliggende logische samenhang en het ontwerpen van theoretische modellen die allerlei exacte verschijnselen ordenen en integreren.

Denkers voelen zich uitgedaagd als:

- het aangeboden deel uit maakt van een model, concept, theorie of systeem
- methodisch onderzoek naar onderlinge verbanden vereist is
- mogelijkheid wordt geboden tot vragen, onderzoeken en testen
- ze intellectueel worden uitgedaagd, analyseren van ingewikkelde situaties, veralgemeniseren

Beslissen is een combinatie van abstract conceptualiseren en actief experimenteren: kenmerk van deze persoon is de planning (doen). De beslisser is pragmatisch ingesteld, werkt het liefst vanuit een theorie om zo te ontdekken hoe de praktijk in elkaar zit. De vraag '**hoe werkt het**' staat centraal. Kennis moet praktisch, geldig en toepasbaar zijn.

Beslissers voelen zich uitgedaagd als:

- er een duidelijke aansluiting tussen theorie en praktijk is
- er techniek wordt aangeboden, dingen doen gericht op praktisch nut en efficiëntie
- concentratie vereist is voor praktische zaken, methodes uitproberen

Doen is een combinatie van actief experimenteren en concrete ervaring: kenmerk van deze persoon is de uitvoering (voelen). De doener is op de praktijk gericht, hij wil direct aan de slag. Gericht op het laten gebeuren van dingen en het omzetten van ideeën naar actie. De centrale vraag is '**wat zou er gebeuren als**'. Ze willen actief en intuïtief bezig zijn. Doeners worden uitgedaagd als:

- opdrachten gericht zijn op een nieuwe ervaring
- er concrete acties mogelijk zijn, spanning, crisis, competitie en afwisseling
- ze kunnen brainstormen

Bewustwording van de eigen leerstijl maakt inzichtelijk op welke manier je de dingen graag zelf doet. Door in een museumpresentatie bewust te wisselen van aanpak en daarbij rekening te houden met de voorkeuren van andere leerstijlen, zullen meer bezoekers zich aangesproken voelen.

Toepassing van de leerstijlen van Kolb in het museum

De theorie van Kolb gaat ervan uit dat mensen starten met het leerproces volgens hun eigen stijl. Vervolgens doorloopt men, ideaal gezien, de hele cyclus. Als in een expositie een startpunt of blikvanger zit waarbij elke leerstijl aan bod komt, kan een veel grotere groep mensen nieuwsgierig en geïnteresseerd raken door de expositie. Het rekening houden met de vier leerstijlen, kan dus een grote winst betekenen voor het totale leereffect van een tentoonstelling. Mensen richten zich

waarschijnlijk in de eerste plaats op dat deel van de expositie waar hun eigen leerstijl tot uiting komt. Een goede vormgeving kan mensen wellicht verleiden om verder te gaan en ook kennis te nemen van de andere elementen / leerstijlen in de expositie.

Expositie-elementen voor een dromer:

- Sfeer en impressie die past bij het onderwerp
- Fantasierijk, poëtisch
- Persoonlijke verhalen (ooggetuigen, ervaringen, de maker of de gebruiker van een voorwerp)
- Veel verschillende informatie over een onderwerp in tekst, beeld en geluid
- Fantasierijke teksten, gericht op fantaseren en brainstormen
- Teksten die uitnodigen tot onderzoeken en nader bekijken van de voorwerpen

Expositie-elementen voor een denker:

- Wetenschappelijke modellen en theorieën.
- Mogelijkheden bieden tot analyseren van en nadenken over een onderwerp
- Onderzoeksvragen die uitdagen zelf mee te denken over het onderwerp
- Feitelijke, abstracte, wetenschappelijke informatie
- Experts of wetenschappers aan het woord
- Informatie zodanig dat het onderwerp in een breder kader wordt geplaatst (algemeen tijdsbeeld, algemene stijlkenmerken van de periode waartoe het werk hoort)
- Teksten met algemene informatie vertellen samen het verhaal van de expositie.

Expositie-elementen voor de beslisser:

- De presentatie is efficiënt, doelgericht, het praktisch nut komt tot uiting
- De theorie wordt verduidelijkt aan de hand van de praktijk
- De basiskennis over het onderwerp komt helder aan bod
- Teksten worden verduidelijkt met schema's en modellen
- Het onderwerp wordt probleemoplossend gepresenteerd; eerst was het zo en nu is het verbeterd.

Expositie-elementen voor de doener:

- Gericht op leren-door-doen en het ondergaan van een ervaring
- Levenschte verhalen, problemen, voorbeelden
- Sensationele, spectaculaire teksten
- Weinig tekst, informatie bijv. via beeld en geluid
- Het voorstellingsvermogen wordt geprikkeld.

Verder lezen

De leertheorie van Kolb in het museum, Els Hoogstraat en Annemarie Vels Heijn.

Museumvereniging, 2006

Normale prijs € 26,95 / Ledenprijs Museumvereniging € 22,00.

Te bestellen via www.museumvereniging.nl

Gelders Erfgoed
Liesbeth Tonckens

De tekst is onderdeel van de syllabus *Verbazing en Verwondering, Levenslang Leren in het Museum*, Gelders Erfgoed 2005.